

ภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน

Representations of Chinese women in the feudal system in the translated novel "The hundred celebrated Chinese women"

吴晓怡¹

WU XIAOYI

Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

E-mail: 522504672@qq.com

สุภาวดี ยาศิ²

SUPAWADI YADI

Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

E-mail: supawadi@g.lpru.ac.th

TRUONG THI HANG³

Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

E-mail: truongthihang.vn@gmail.com

Received: 13 June 2024 / Revised: 25 October 2024 / Accepted: 28 October 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดภาพแทนของสจวร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall) และกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีนเป็นกรอบคิดสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏภาพแทนทั้งหมด 3 ภาพแทน ได้แก่ 1) ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ จำนวน 56 ตัวละคร มีลักษณะเป็นลูกที่ดี ภรรยาที่ดี แม่ที่ดี มีศีลธรรมสูงส่ง รักษาความซื่อสัตย์ต่อสามี แต่งตัวสง่างามเรียบร้อย มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม เชี่ยวชาญงานฝีมือหรืองานศิลปะ แม้ในสถานะที่เป็นเทพก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของ “สามคัล้อยตาม สี่คุณธรรม” ที่อยู่ในกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน อบรมสั่งสอนสตรีจีนเป็นแบบสตรีที่มีคุณลักษณะอันพึงปรารถนาทั้งภายนอกและภายใน 2) ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ จำนวน 19 ตัวละคร มีลักษณะเป็นสตรีที่มีพฤติกรรมนอกเหนือจากหลักจริยธรรมสตรีของลัทธิขงจื๊อ คือปลอมตัวเป็นชาย เป็นวีรสตรีรักชาติและกล้าหาญ ตามทัพไปรบ มีความสามารถที่สังคมไม่ได้คาดหวังว่าสตรีต้องมี แสวงหาความรู้จากสถานศึกษา และรักในความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นสตรีกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เป็นไปตามคุณลักษณะความเป็นสตรีจีนในอุดมคติทั้งหมด และยังได้รับอิทธิพลหรือยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ 3) ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ จำนวน 25 ตัวละคร

มีลักษณะเป็นสตรีที่บ่อนทำลายชาติด้วยการยั่วยวนผู้มีอำนาจให้หลงใหล เป็นสตรีไร้คุณธรรม เป็นสตรีเด็ดเดี่ยวแข็งกร้าว คิดขโมยสิ่งของ จิตใจเห่อเหิมทะเยอทะยาน ชอบเลียนแบบ เป็นหญิงแพศยาฉาวโลกีย์ และเป็นหญิงงามเมืองตกอยู่ในแหล่งโลกีย์ สตรีกลุ่มนี้เป็นสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับคุณลักษณะของสตรีที่ดีซึ่งเป็นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

คำสำคัญ : ภาพแทน สตรีจีน เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์ ลัทธิขงจื๊อ ระเบียบศักดินา

ABSTRACT

This independent research aims to study the representations of Chinese women in the feudal system in the translated novel "The hundred celebrated Chinese women". By applying Stuart Hall's concept of representation and taking the Confucian ideological framework related to Chinese women as a key conceptual framework. It was found that there are altogether 3 representations, namely 1) The ideal Chinese women representation, with 56 characters in total, characterized as good daughters, good wives, good mothers, with high moral integrity, loyal to their husbands, dressed neatly and properly, with appropriate manners, proficient in handicrafts or arts. Even in the status of deities, they will have the same characteristics, which conform to the characteristics of the "Three Obediences and Four Virtues" within the ideological framework of Confucianism that is related to Chinese women, educating Chinese women to be women with complete qualities both inside and outside. 2) The representation of bargaining with the ideal Chinese women, with 19 characters in total, characterized as women with behaviors beyond the female ethics of Confucianism, that is, disguising as men, being patriotic and courageous heroic women, following the army to fight, having abilities that society does not expect women to have, seeking knowledge from educational institutions, and loving freedom, which is a group of women whose behaviors do not conform to all the characteristics of the ideal Chinese women, and they are also influenced by or still within the ideological framework of Confucianism. 3) The non-ideal Chinese women representation, with 25 characters in total, characterized as women who are the destroyers of the nation by seducing the powerful to be infatuated, immoral women, autocratic women, thinking of stealing things, having an ambitious mind, fond of imitation, being lewd women, and being women who have fallen into prostitution. This group of women has characteristics that are opposite to the characteristics of good women, which is the ideal Chinese women representation.

Keywords : Representations, Chinese women, "The hundred celebrated Chinese women", Confucianism, feudal system

บทนำ

สังคมและวัฒนธรรมได้แบ่งบทบาทของเพศชายและเพศหญิงให้แตกต่างกัน ทำให้เกิดการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ความเป็นผู้หญิง และความเป็นชายในการรับผิดชอบแรงงานทางสังคม ตามคุณลักษณะที่สังคมกำหนดโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งคุณลักษณะและบทบาทดังกล่าวส่งผลต่อการแสดงบทบาททางเพศ ความคาดหวัง ความสัมพันธ์ การเข้าถึงสิทธิ และโอกาส ในสังคมของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง เด็กชาย และผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน รวมทั้งกำหนดคุณค่าของความเป็นหญิงและชายที่แตกต่างกัน โดยเพศภาวะที่สังคมกำหนดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละสังคม เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา ชนชั้น วรรณะ ปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สภาพการณ์ และเงื่อนไขสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (พิรดา ภูมิสวัสดิ. 2563 : 2)

ประเทศจีนมีประวัติศาสตร์ประมาณ 5,000 กว่าปี ในระยะเวลาที่ผ่านมา การแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ความเป็นผู้หญิงและความเป็นผู้ชายได้ตามการกำหนดของสังคมดังที่กล่าวไว้ เช่น ความคิดผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงในสังคมระบอบศักดินา ทำให้ผู้ชายได้รับผิดชอบแรงงานนอกบ้าน ส่วนผู้หญิงต้องรับผิดชอบแรงงานที่บ้าน ดูแลครอบครัว เนื่องจากสังคมระบอบศักดินาแบบจีนสืบเนื่องกันมาประมาณ 2,000 กว่าปี นับแต่ยุคสมัยจั้นกั๋ว (战国) เป็นต้นมา จาก 475 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ปี ค.ศ. 1840 เป็นช่วงเวลาอันยาวนาน กล่าวได้ว่าเป็นยุคสมัยสำคัญสำหรับประเทศจีน

ไม่ว่าจะเป็นความคิดผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงในสังคมระบอบศักดินาหรือว่าความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงที่สนับสนุนในสังคมยุคสมัยใหม่ สตรีมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลที่ไม่สามารถละเลยในครอบครัวและสังคม เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานของสตรีที่มีความโดดเด่นในสังคมร่วมสมัย จะสังเกตได้ว่า สตรีต้องเผชิญการกดขี่สองอย่างทั้งที่บ้านและที่ทำงาน เนื่องจากอิทธิพลของสตรีในความสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้นในทุกวันนี้ การศึกษาประเด็นต่าง ๆ ของสตรีจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้น (张芝鸣, 2017) ดังนั้น ความคิดด้านจริยธรรมของสตรีแบบดั้งเดิมยังคงมีประโยชน์ต่อการสร้างมุมมองที่ถูกต้องเกี่ยวกับจริยธรรมของสตรีในปัจจุบัน

ด้วยประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีเรื่องเล่าถ่ายทอดเป็นผลงานวรรณกรรมหลากหลายรูปแบบ และประเทศจีนยังคงให้ความสำคัญในการอนุรักษ์วรรณกรรมโบราณที่มีคุณค่าและอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสภาพสตรีจีน เช่น หวางเซียง (王相) ซึ่งเป็นนักปรัชญาสำนักขงจื๊อในช่วงปลายราชวงศ์ซิง ได้รวบรวมวรรณกรรมสำหรับสั่งสอนสตรีจีนทั้ง 4 เรื่องเข้าเป็นหนังสือรวมเล่ม ชื่อ “นารีจตุรปกรณ” (NUSISHU) ซึ่งนารีจตุรปกรณเป็นบทเรียนที่แพร่หลายไปทั่วประเทศและผู้หญิงยุคนั้นต้องอ่าน เป็นวรรณกรรมที่นิยมใช้สำหรับสั่งสอนคุณธรรมแก่สตรี ซึ่งนับว่ามีความสำคัญมาจนถึงยุคปัจจุบัน (王相, 2011 : 2) เนื้อหาภายในมักเน้นที่แนวความคิด “สามคัล้อยตาม สี่คุณธรรม” (三从四德) ผิงหลิน (彭林, 2012 : 368) ได้อธิบายความหมายของ “สามคัล้อยตาม” ว่า ผู้หญิงต้องเชื่อฟังบิดาสามีและลูกชาย ส่วน “สี่คุณธรรม” ชูเจิ้งอิง และฉางเผ่หยู (徐正英、常佩雨, 2014 : 169) ได้อธิบายว่า หมายถึงองค์ประกอบอันเป็นลักษณะของสตรีที่พึงประสงค์ประกอบด้วย ศีลธรรมสตรี วาจาสตรี รูปลักษณ์สตรี และงานฝีมือสตรี ซึ่งแนวคิดนี้กล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดเชิงปรัชญาลัทธิขงจื๊อในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน

ขงจื๊อ (551-479 ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญาที่มีอิทธิพลทางความคิดอีกท่านหนึ่งในวัฒนธรรมของประวัติศาสตร์จีน มีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมจีน หลิวหยีเจิง (柳诒徵, 2001 : 263) ถือกันว่าแนวคิดของขงจื๊อเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมจีน ขงจื๊อได้สืบทอดและทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าในปัจจุบันชาวจีนจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมสมัยใหม่จากนานาประเทศทั่วโลก แต่แนวคิดของขงจื๊อยังคงเป็นแนวคิดสำคัญในประวัติศาสตร์ของจีน ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมจีนจึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาแนวคิดของขงจื๊อร่วมด้วย

กล่าวได้ว่าลัทธิขงจื๊อถือเป็นความคิดดั้งเดิมในสังคมระบอบศักดินาแบบจีนมานานกว่าสองพันปี ซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญของประเทศจีนมาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากลัทธิขงจื๊อถูกขนานนึ่งปกครองจีน คัดเลือกและนำแนวคิดเพียงบางส่วนมาใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง และมีประโยชน์ต่อความมั่นคงทางสังคมและส่งเสริมการพัฒนาสังคม จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นความคิดกระแสหลักของสังคม ด้วยเหตุนี้ อิทธิพลของลัทธิขงจื๊อที่มีต่อประเทศจีนจึงสะท้อนให้เห็นในด้านต่าง ๆ โดยจากการศึกษาวรรณกรรมขงจื๊อกับการฟื้นฟูประชาชาติ (儒家文化和民族复兴) ของ เฉินหลยี่ (陈来, 2020 : 67) พบว่า ลัทธิขงจื๊อแสดงถึงค่านิยมหลักของชาวจีน ค่านิยมหลักชุดนี้สอดคล้องกับสภาพทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน จึงเหมาะสมกับความต้องการของสังคมจีนยุคสมัยนั้น และกลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีน

เนื่องจากสังคมระบอบศักดินาแบบจีนเป็นรูปแบบหนึ่งในการปกครองของลัทธิขงจื๊อ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ครอบงำโดยบุรุษ คือบุรุษจะเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของสตรี ในสมัยโบราณจีน มีการอบรมสั่งสอนสตรีจีนเรียกว่า “สอนสตรี” (NUJIAO) จึงมีหนังสือเฉพาะสำหรับสั่งสอนสตรีจีนเกิดขึ้น ทำให้นักประพันธ์ชาวจีนได้สร้างสรรค์วรรณกรรมสอนสตรีขึ้นโดยมีการปรับปรุงรูปแบบตามสภาพบริบททางสังคมและยุคสมัย ตัวอย่างวรรณกรรมสอนสตรี เช่น เรื่อง เตือนหญิง (NUJIE) เรื่อง คัมภีร์กตัญญูสำหรับสตรี (NUXIAOJING) เรื่อง สอนหญิง (NUXUN) เรื่อง หลุนอู่สำหรับสตรี (NULUNYU) เป็นต้น วรรณกรรมเหล่านี้เป็นวรรณกรรมที่นิยมใช้สำหรับสั่งสอนสตรีจีน เพื่อกำหนดสิทธิและบทบาทหน้าที่สตรีเรื่อยมาหลายยุคสมัย

จากวรรณกรรมสอนสตรีดังกล่าวที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณได้แฝงแนวคิดในการบ่มเพาะความเป็นสตรีโบราณโดยได้รับอิทธิพลจากแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” ซึ่งแนวคิดนี้ได้กลายเป็นกรอบมาตรฐานในการปฏิบัติตนของสตรีในยุคต่อมา แนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” มาจากคัมภีร์โจวหลี่ (周礼) และอี้หลี่ (仪礼) อันเป็นหนังสือคลาสสิกของลัทธิขงจื๊อ ที่สืบทอดในประเทศจีนเป็นเวลาหลายพันปีและมีอิทธิพลต่อสังคมจีนโบราณในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างตัวละครในวรรณคดีและวรรณกรรม

สืบเนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดวัฒนธรรมทางสังคม นักเขียนหลายคนมักแสดงแนวคิดชายเป็นใหญ่ในงานวรรณกรรม โดยสร้างตัวละครสตรีตามความต้องการทางสังคม การพรรณนาสถานะของสตรีในผลงานส่วนใหญ่จึงมีสถานะต่ำกว่าบุรุษไม่ว่าจะในทางสังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ตัวละครสตรีจีนส่วนใหญ่จึงถูกประกอบสร้างเป็นภาพแทนของสตรีที่มีสถานะเป็นวัตถุทางเพศผู้ให้กำเนิดทายาท และคนที่ดูแลครอบครัว ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน (2551 : 687) กล่าวว่า แนวคิดเรื่องภาพตัวแทนเชื่อว่า ความจริงไม่ได้ดำรงอยู่ แต่ขึ้นอยู่กับประกอบสร้างขึ้นมาโดยคนและสังคม ดังนั้น ภาพแทนสตรีใน

วรรณกรรมจีนส่วนใหญ่จึงเป็นสตรีในอุดมคติที่อยู่ในกรอบจารีตขงจื้อ ซึ่งต้องมีคุณธรรมที่สังคมต้องการและคาดหวังไว้ หน้าที่ของสตรีคือการดูแลครอบครัวและเลี้ยงดูลูก

เป็นที่ทราบการโดยทั่วไปว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกัน แนวคิดทางสังคมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม อย่างเช่น วรรณกรรมเรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน แต่งโดยไช่จั่วจื่อ (CAI ZHUOZHI) แปลและเรียบเรียงโดย กนกพร นุ่มทอง จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า พิมพ์ครั้งแรก เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540 โดยได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 (CAI ZHUOZHI, 2540 : 2) วรรณกรรมเล่มนี้ได้รวบรวมเอาเรื่องราวของสตรีจีน 100 ตัวละครในยุคที่จีนยังปกครองด้วยระบอบสังคมศักดินา บางเรื่องเป็นเรื่องจริงที่ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์และพงศาวดารจีน บางเรื่องเป็นเพียงตำนานหรือนิทานที่เล่าขานสืบต่อกันมา ผู้ประพันธ์เขียนเรื่องราวเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงประวัติความเป็นมาของแต่ละสตรี รวมทั้งเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศจีน และเอาเรื่องราวในอดีตมาใช้สอนคนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ได้สร้างภาพแทนสตรีในลักษณะต่างๆ ตามกรอบแนวคิดทางสังคมที่สืบทอดและหล่อหลอมความหมายของสตรีมาจนถึงปัจจุบัน สจวร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall , 2003 อ้างถึงใน สุกัญญา ศิริสมบุรณ์ชัย, 2562) ได้อธิบายว่า “ภาพตัวแทน” คือ ภาพที่เกิดจากการให้ความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ ในโลกแห่งความเป็นจริงไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เช่นเดียวกับวรรณกรรมเรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีนมีการใช้ภาษาพรรณนาถึงสตรี 100 ตัวละครนั้นว่า สตรีไม่ใช่มีเพียงความสวยงามและความนุ่มนวลเท่านั้น แต่ทว่าพวกเขายังแฝงไปด้วยความเข้มแข็ง กล้าหาญ เฉลียวฉลาด รักชาติ และมีศีลธรรมสูงส่ง เป็นต้น ทั้งนี้บางคนยึดถือหลักจริยธรรมสตรีของขงจื้ออย่างเคร่งครัด บางคนมีพฤติกรรมนอกเหนือจากหลักจริยธรรมสตรี แสดงให้เห็นถึงชะตากรรมของสตรีที่ต้องแบกรับความกดดันจากกรอบจารีตที่เคร่งครัดเป็นเวลานาน และปมขัดแย้งอันเกิดจากค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้ระบอบศักดินา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน เพื่อศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพความเป็นอยู่และข้อกำหนดทางศีลธรรมของสตรีจีนที่อยู่ในการกดขี่ของสังคมในระบอบศักดินา ให้เห็นถึงคุณค่าของจริยธรรมสตรีจีนแบบดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน

วิธีดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการศึกษาภาพแทนสตรีจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงภาพแทนสตรีจีนในหนังสือแปลจีน เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์หัตถ์บท (Textual Analysis) แล้วเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนา

วิเคราะห์ (Analytical Description) และมีการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดภาพแทนและกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน เพื่อศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน ดังความสรุปต่อไปนี้

ภัทรศศิริ ช้างเจิม (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพตัวแทนผู้หญิงในการ์ตูน Disney Princess ปิยะธิดา เกตุชาติ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพแทนผู้หญิงในวรรณกรรมรักโรแมนติกสำหรับผู้ใหญ่ของสำนักพิมพ์ไลต์ ออฟ เลิฟ มินท์ธิดา ธนพิบูลโรจน์ และปพนพัชร กอบศิริธีรวัรา (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพแทนสตรีในสังคมขงจื๊อนิยมผ่านภาพยนตร์โฆษณาเกาหลีใต้ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดภาพแทน พบว่ามีนักวิชาการได้นำแนวคิดภาพแทนไปศึกษาวิเคราะห์ภาพแทนผู้หญิงในรูปแบบต่าง ๆ โดยผ่านทั้งการ์ตูน วรรณกรรม และโฆษณา ซึ่งสจวร์ต ฮอลล์ ได้อธิบายว่า “ภาพตัวแทน” คือ ภาพที่เกิดจากการให้ความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ ในโลกแห่งความเป็นจริงไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม (Stuart Hall , 2003 อ้างถึงใน สุกัญญา ศิริสมบุญชัย, 2562) การนำเสนอภาพแทนของผู้หญิงดังกล่าว ได้ผสมผสานโครงเรื่องแบบอุดมคติด้านรูปลักษณ์ สถานภาพทางสังคม และค่านิยม ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงการประกอบสร้างภาพแทนสตรี ซึ่งจะนำเอามาใช้เป็นแนวทางการศึกษาต่อไป

รติรัตน์ กุญแจทอง (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวรรณกรรมสอนสตรีจีนตามวัฒนธรรมขงจื๊อ กรณีศึกษาวรรณกรรมเรื่อง เตือนหญิง (NUJIE) หลุนอี๋สำหรับสตรี (NULUNYU) นิเวศศึกษา (NEIXUN) และบันทึกสตรีต้นแบบ (NUFANJIELU) สุปรียา สุดประเสริฐ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดจริยธรรมสตรีของขงจื๊อในวรรณกรรมจีนผิงเหมย เฟิงลี่ฉาน (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง มโนทัศน์ “สตรี” ในวรรณกรรมจีนสมัย ค.ศ.1912 – ปัจจุบัน จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสตรีจีน พบว่ามีนักวิชาการได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสตรีจีนรวมทั้งแนวทางในการสั่งสอนสตรีของจีน แนวคิดจริยธรรมสตรีของขงจื๊อ และมโนทัศน์สตรีจีนสะท้อนให้เห็นว่าสตรีจีนในสมัยโบราณตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายเป็นใหญ่หรือบิดาธิปไตย ต้องตามแนวทางในการสั่งสอนสตรี ซึ่งกำหนดไว้ว่าผู้หญิงมีบทบาทในการทำงานบ้าน ดูแลสามีและลูก ต้องเป็นลูกสาวที่ดี ภรรยาที่ดี และแม่ที่ดี ถูกกำหนดดำรงตนตามแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน

เมื่อวิเคราะห์การนำเสนอภาพแทนสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีนตามกรอบแนวคิดดังกล่าวแล้ว จึงจะสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาเป็นลำดับต่อไป

ผลของการวิจัย

จากการศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีนทั้งหมดจำนวน 100 ตัวละคร พบว่าภาพแทนสตรีจีนระบอบศักดินาในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีนสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ภาพแทน

สตรีจีนในอุดมคติ 2) ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ 3) ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

ในสมัยโบราณจีน สตรีได้รับอิทธิพลจากแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” “สามคล้อยตาม” หมายถึง ผู้หญิงต้องเชื่อฟังบิดา สามีและลูกชาย (彭林, 2012 : 368) ส่วน “สี่คุณธรรม” หมายถึง ศีลธรรมสตรี วาจาสุตรี รูปลักษณ์สตรี งานฝีมือสตรี (徐正英、常佩雨, 2014 : 169) แนวคิดนี้มาจากคัมภีร์ (周礼) และอีหลี (仪礼) ซึ่งเป็นหนังสือคลาสสิกของลัทธิขงจื๊อ เนื่องจากการได้รับอิทธิพลของลัทธิขงจื๊อ สตรีจีนส่วนใหญ่ถูกกำหนดดำรงตนตามแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” แนวคิดนี้จึงได้จำกัดกรอบมาตรฐานการปฏิบัติตนของสตรีจีน ดังนั้น ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ หมายถึง ภาพสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความคาดหวังของสังคมจีนระบอบศักดินาที่มีต่อสตรี เกิดเป็นผู้หญิงต้องตามหลักจริยธรรมสตรีของลัทธิขงจื๊อ คืออยู่ในกรอบแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” จากการศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน พบว่ามีจำนวน 56 ตัวละครเป็นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ ปรากฏในลักษณะ ต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติทางด้านสามคล้อยตาม

ตามความหมายของแนวคิด “สามคล้อยตาม” ผู้หญิงต้องเชื่อฟังบิดา สามีและลูกชาย คือถ้าเป็นลูกสาวอยู่บ้าน ต้องเชื่อฟังบิดามารดา มีความกตัญญู เมื่อผู้หญิงแต่งงานเป็นภรรยาแล้ว ต้องเชื่อฟังสามี ดูแลครอบครัว ถ้าสามีเสียชีวิตไป ผู้หญิงต้องเชื่อฟังลูกชาย ต้องเลี้ยงดูลูกเป็นอย่างดี จากการศึกษาพบภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติทางด้านสามคล้อยตามจำนวน 13 ตัวละครดังนี้

ลักษณะภาพแทนสตรีจีน	ชื่อ
ลูกที่ดี	จูซูเจิน (朱淑真)
ภรรยาที่ดี	เซียงเฟย (湘妃) เมิ่งเจียงหนี่ว (孟姜女) อวี๋เหมย์เหญิน (虞美人) เมิ่งกวง (孟光) เชินถูซีกวง (申屠希光) หม่าฮองเฮา (马皇后)
แม่ที่ดี	หนี่ว่ว (女娲) ซี้หวางหมู่ (西王母) เมิ่งหมู่ (孟母) เยวี่หมู่ (岳母) ซุนเต้าเซวี่ยน (孙道旭) เฉินถู่หลาน (陈若兰)

1) ลูกที่ดี

ตามความหมายของแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” คือลูกสาวอยู่บ้าน ต้องเชื่อฟังบิดามารดา มีความกตัญญู ดังนั้นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นลูกที่ดี ดังข้อความที่กล่าวว่า

...แม้จูซูเจินจะเกิดในตระกูลบัณฑิต แต่ก็ต้องแต่งงานกับคนในตระกูลพ่อค้า
ตามคำสั่งของบิดามารดา หลังแต่งงานก็พบว่านางกับสามีมินิคล้ายไม่สอดคล้องกัน

อีกทั้งสามีเป็นคน “เห็นแก่ผลประโยชน์ ไม่สนใจที่ต้องจากลา” ปล่อยให้นางต้อง
เฝ้าห้องหอร้างแต่เพียงลำพังทุกวัน จูซูเจินถูกจำกัดอยู่ในกรอบของจารีตประเพณี
แม้อยากจะขอหย่าแต่ก็ไม่กล้า อยากจะกลับบ้านเกิดก็ไม่สามารถกลับไปตามใจ
ชอบ ดังนั้นจึงมีแต่ความหม่นหมองกลัดกลุ้มไม่มีที่ระบาย ได้แต่อาคัยบทกวีเป็น
เครื่องรำพันความนัย...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 352)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “จูซูเจิน” (朱淑真) เหมือนสตรีทั่วไปในสังคมระบบศักดินาจีน ไม่สามารถเลือกสามีเอง ถึงแม้ไม่ชอบหรือไม่เคยพบเจอหน้า ก็ต้องแต่งงานตาม คำสั่งบิดามารดา ต้องทำตามแนวคิดสามก๊วยตาม คือสตรีเป็นลูกสาวอยู่บ้านต้องเชื่อฟังบิดามารดา โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งงาน ดังประโยคของจีนที่ว่า แต่งงานตามคำสั่งบิดามารดา และคำพูดชักนำของแม่สื่อ (父母之命，媒妁之言) ไม่ขัดขึ้นคำสั่งบิดามารดา จึงจะกล่าวได้ว่าเป็นลูกสาวกตัญญู

2) ภรรยาที่ดี

ตามความหมายของแนวคิด “สามก๊วยตาม สี่คุณธรรม” เมื่อผู้หญิงแต่งงานเป็นภรรยาแล้ว ต้องเชื่อฟังสามี ดูแลครอบครัว ดังนั้นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นภรรยาที่ดี ดังข้อความที่กล่าวว่า

หลายพันปีมานี้ เมื่อกวได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างของยอด

ภรรยา กล่าวคือมีรูปร่างหน้าตาธรรมดา แต่ก่อปรด้วยคุณธรรมสูงส่ง...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 144)

...ในระหว่างนั้น เหลียงหิงเคยรับจ้างเป็นคนงานตำข้าว เมื่อกวจะ

เตรียมอาหารไว้คอยทำสามี พอเหลียงหิงเลิกงานกลับถึงบ้าน นางจะยก

ถาดอาหารไว้สูงเสมอระดับคิ้วของตน มาให้สามีรับประทาน

สำนวน “ยกถาดเสมอคิ้ว” ที่คนรุ่นหลังนำมาเปรียบเทียบ คู่สามี

ภรรยาที่เคารพรักกันดี ก็มีที่มาจากเรื่องนี้เอง

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 146)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “เหลียงหิง” ซึ่งเป็นสามีได้ออกไปทำงานนอกบ้าน “เมื่อกว” (孟光) ซึ่งเป็นภรรยาต้องทำงานอยู่บ้าน คือเตรียมอาหารไว้รอสามีและยกให้สามีรับประทาน เป็นภาพสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาในสังคมระบบศักดินาจีน ในประวัติศาสตร์จีน เมื่อกวจึงเป็นแบบอย่างของยอดภรรยา จากเรื่องราวของสามีภรรยาคู่นี้มีสำนวนที่ถูกนำมาเปรียบเทียบถึงคู่รักที่มีความรักและเคารพต่อกัน อาจกล่าวได้ว่าภรรยาที่ดีจะมีหน้าที่ดูแลสามีและครอบครัว

3) แม่ที่ดี

ตามความหมายของแนวคิด “สามก๊วยตาม สี่คุณธรรม” ถ้าสามีเสียชีวิตไป ผู้หญิงต้องเชื่อฟังลูกชาย ต้องเลี้ยงดูดูแลลูกเป็นอย่างดี ดังนั้นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นแม่ที่ดี ดังข้อความที่กล่าวว่า

เมิ่งเคอ เป็นผู้มีความรู้สูงด้วยคุณธรรม ผู้คนเลื่อมใสศรัทธา ยกย่อง
เป็นแบบอย่างอันดีงาม ออกนามท่านว่า เมิ่งจื่อ เมิ่งหมู่ผู้เป็นมารดาอาจนับ
ได้ว่าเป็นอาจารย์คนแรกของท่าน...มารดาของเมิ่งจื่อเป็นหญิงที่งามพร้อม
ด้วยคุณธรรม เรื่องราวของนาง (เรื่อง “มารดาของเมิ่งจื่อย้ายบ้านสามครั้ง”
“ตัดผ้าสอนบุตร” “สอนบุตรในห้อง” “สามคล้ายตามสี่คุณธรรม”) ควรจะ
ได้นำมาขบคิดอย่างลึกซึ้ง

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 128-131)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “เมิ่งหมู่” (孟母) ซึ่งเป็นหม้ายต้องเลี้ยงลูกตัวเอง ตั้งใจสั่งสอนลูกเป็นอย่างดี เพื่อให้ลูกมีความรู้เป็นอย่างดี เมิ่งหมู่ตัดสินใจย้ายบ้านสามครั้งเพื่อเลือกสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี และในที่สุดลูกก็กลายเป็นปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ เรื่อง “มารดาของเมิ่งจื่อย้ายบ้านสามครั้ง” เป็นนิทานที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนของจีน เมิ่งหมู่สอนลูกจึงเป็นแบบอย่างของแม่สอนลูกเป็นอย่างดี ถือเป็นภาพแทนสตรีที่สะท้อนการทำหน้าที่แม่ที่ดี ซึ่งได้ดำเนินหน้าที่ของแม่ที่ดูแลเลี้ยงลูกเป็นอย่างดี

สรุปจากการยกตัวอย่างภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติทางด้านสามคล้ายตามจะเห็นได้ว่า ถ้าเป็นลูกสาวอยู่บ้าน ต้องเชื่อฟังบิดามารดา มีความกตัญญู จนกระทั่งการแต่งงานต้องทำตามคำสั่งบิดามารดา และคำพูดชักนำของแม่สื่อ ไม่ควรฝ่าฝืนคำสั่งบิดามารดา เมื่อแต่งงานเป็นภรรยา ไม่ว่าจะเป็นสาวชาวบ้านธรรมดาหรือสตรีที่มีฐานะชนชั้นสูง ต้องเชื่อฟังสามี ดูแลรักษาครอบครัวเป็นอย่างดี เมื่อเป็นแม่ จะมีหน้าที่ดูแลเลี้ยงลูก ถ้าสามีเสียชีวิตไป ก็ต้องอดทนทุกข์ยากเลี้ยงดูลูกจนเติบโต และตั้งใจสั่งสอนลูกเป็นอย่างดี การกำหนดพฤติกรรมและบทบาทหน้าที่ของสตรีจีนทั้งหมดนี้ได้ตามแนวคิด “สามคล้ายตาม” ที่อยู่ในกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน สตรีต้องดำเนินหน้าที่และรู้หน้าที่ของกุลสตรีจึงจะกล่าวได้ว่าเป็นลูกที่ดี ภรรยาที่ดี และแม่ที่ดี ซึ่งเป็นลักษณะของภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

ตารางที่ 2 ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติทางด้านสี่คุณธรรม

ตามความหมายของแนวคิด “สี่คุณธรรม” องค์ประกอบอันเป็นลักษณะของสตรีที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย ศีลธรรมสตรี วาจาสตรี รูปลักษณ์สตรี และงานฝีมือสตรี จากการศึกษาพบภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติทางด้านสี่คุณธรรม จำนวน 43 ตัวละครดังนี้

ลักษณะภาพแทนสตรีจีน	ชื่อ
ศีลธรรม	หมอมู่ (嫫母) เหยาจี้ (嫫姬) ฟานจี (樊姬)
	หลู่จี (如姬) อู่เหยียน (无盐) หลี่ฟู่เหวิน (李夫人)
	หมากุ (麻姑) เจ้าหญิงเล่อซาง (乐昌公主)
	เหมยเฟย (梅妃) หงเซี่ยน (红线) หานซุ่ยผิน (韩翠蘋)
	ฉีฮองเฮา (奇皇后) เจินเฟย (珍妃)
	ตูซานเหนียง (杜三娘) นีวี่ซวี (女须) จวงจื่อ (庄侄)
	เชี่ยเต๋ายวี่น (谢道韞) ฉูเหย่เปี่ยนหนี่ว (楚野辩女)

	เนี่ยอิง (聂莹) หลัวฟู (罗敷) ฮวาถู่ยู่ฟูเหวิน (花蕊夫人) ซีฮูหยิน (息夫人) จวงเทียนสือ (庄田氏) ปานเจา (班昭) ลวี่จู (绿珠) กวานฟานฟาน (关盼盼) ปาฟูเหวิน (八夫人) หวางเจาจวิน (王昭君) เจ้าหญิงอุซุน (乌孙公主) เจ้าหญิงเหวินเฉิง (文成公主)
รูปโฉมดงาม	มีเฟย (宓妃) เจินโฮ่ว (甄后)
งานฝีมือ	ฉานหนี่ว (蚕女) สาวทอผ้า (织女) หวงเต้าผอ (黄道婆)
งานศิลปะ	ซู่หนี่ว (素女) ไช่เหวินจี (蔡文姬) เว่ยฮูหยิน (卫夫人) ซูเสี่ยวเมย์ (苏小妹) หลี่ชิงเจ้า (李清照) อู๋จ้าว (吴藻) กงซุนต้าเหนียง (公孙大娘) เนี่ยอินเหนียง (聂隐娘)

1) สตรีที่มีศีลธรรม

ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นสตรีที่มีศีลธรรม ดังข้อความที่กล่าวว่า

...จะมีรูปร่างอัปลักษณ์ นางก็มีจิตใจงดงาม ขยันหมั่นเพียร
ประหยัต์มัธยัสถ์ มีเหตุมีผล จริ่งใจ และชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ผู้ที่เห็น
ความดีของนางก็เริ่มชอบและยอมรับ...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 32)

...พระเจ้าหวงตี้สถาปนาพระนางเป็น“ปฐมเทวี” และให้หมอมู่รับ
หน้าที่จัดพิธีเซ่นไหว้ และคอยคุ้มครองโคงศพ เพราะหมอมู่ไม่เพียงมี
ความสามารถในการจัดการ ทั้งยังมีรูปโฉมอัปลักษณ์พอที่จะแต่งเป็นเทพผู้
คอยไล่ผี ปิดเสนียดจัญไรในพิธีศพได้

ทุกวันนี้ เรายังสามารถเห็นโฉมหน้าอัปลักษณ์ของหมอมู่ได้ เพราะ
ในบ้านชาวนาจีนบางแห่ง จะแขวนหน้ากากอัปลักษณ์ที่ผู้แต่งเป็นเทพเจ้า
สวมเพื่อปัดรังควาน ไล่หน้าประตู่ หน้ากากนี้แหละ คือ ภาพจำลองใบหน้า
ของหมอมู่

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 34-35)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่าถึงแม้ “หมอมู่” (嫫母) เป็นหญิงอัปลักษณ์ แต่ได้รับการยก
ย่องว่าเป็นผู้เปี่ยมคุณธรรม เพราะนางมีจิตใจงดงาม ขยันหมั่นเพียร ประหยัต์มัธยัสถ์ มีเหตุมีผล
จริ่งใจ ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และมีความสามารถในการจัดการ จนได้รับการยกย่องเป็น
มารดาของชาติ เปี่ยมคุณธรรมและปัญญา อาจเปรียบได้กับอัครมหาเสนาบดี จากแบบอย่างของ
สตรีที่เป็นผู้เปี่ยมคุณธรรม ไม่ควรมองสตรีแต่เพียงภายนอก สตรีที่ดีควรเป็น “ศีลธรรมสตรี” ตาม
แนวคิดสี่คุณธรรมที่กล่าวไว้ คือ ผู้หญิงต้องมีคุณธรรมอันสูงส่ง ต้องเป็นผู้หญิงบริสุทธิ์ รักษา
พรหมจรรย์ มีความกตัญญู เชื่อฟังพ่อแม่และมีศีลธรรม

2) สตรีที่มีรูปโฉมงดงาม

ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นสตรีที่มีรูปโฉมงดงาม ดังข้อความที่กล่าวว่า

...ต่อมาเทพประจำลำน้ำฮวงโห มาตรวจเขตชายแดนของตน จึงได้พบเทพธิดาประจำลำน้ำลั่ว และเกิดจิตปฏิพัทธ์ขึ้น เทพประจำลำน้ำฮวงโหรับนางเป็นชายาแต่งตั้งเป็น “ลั่วเฟย” หรือ “ชายาลั่ว” ส่วนนาม “มีเฟย” นั้นมาจากคำ “มีซี” ซึ่งเป็นอีกพระนามหนึ่งของจักรพรรดิผู้ซีพระบิดาของลั่วเฟย

มีเฟยได้รับการยกย่องเป็นยอดหญิงงามในวรรณคดีจีน กวีมีชื่อจำนวนมากได้เขียนบทกวีสดุดีความงามของนางไว้...

“เพ่งมองจากแหล่งไกล สว่างไสวเพียงสุรียา

ลอยสูงเหนือเมฆา พร่ำพรายสี ฝน ยามอรุณ

เข้าชิดพิณจกไล้งาม ผ่องใสชาวละมุน

แลสล้างประหนึ่งบุญ- ทริกผุดเหนือชลธิ

ทรวดทรงองค์เอวงาม สูงต่ำตามเหมาะสมมี

ไหลคล้ายเจียนเหลาดี เหวองค์ราวผุกรัดพัน

พิศคอกระหง เนื่อนองค์วิสุทธิวรรณ

มิพักไล่สุคันธ บ่ต้องแต่งใช้แบ่งทา”

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 30-31)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “มีเฟย” (宓妃) เป็นเทพธิดาประจำลำน้ำลั่ว ได้รับการยกย่องเป็นยอดหญิงงามในวรรณคดีจีน กวีมีชื่อจำนวนมากได้เขียนบทกวีสดุดีความงามของนาง จากบทกวีที่ยกมาจะได้เห็นการพรรณนาภาพของนางอย่างชัดเจน เป็นหญิงสง่างามเรียบร้อย นับว่าเป็นรูปแบบของสตรีงดงาม ซึ่งเป็นลักษณะของภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ เป็นตัวแบบของ “รูปลักษณ์สตรี” ในความคิดสี่คุณธรรมที่อยู่ในกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน

3) สตรีกับงานฝีมือ

ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติแสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับงานฝีมือ ดังข้อความที่กล่าวว่า

...ในกาลต่อมา ผู้คนมักเห็นหญิงสาวผู้หนึ่งโดยสารม้าท่องเที่ยวอยู่ในเสฉวน สั่งสอนให้คนรู้จักปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

นางกล่าวกับคนทั้งหลายว่า “สวรรค์มอบหมายหน้าที่นี้ให้ข้า ข้าจะละเลยไม่ได้”

หญิงสาวนางหนึ่งก็คือ ฉานหนี่ว นั่นเอง

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 38)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “ฉานหนิว” (蚕女) ถือว่าหน้าที่ของตนคือสั่งสอนให้คนรู้จักปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ไม่ว่าตัวเองจะเป็นสาวชาวบ้านหรือนางฟ้า เนื่องจากหน้าที่นี้เป็นหน้าที่สำคัญที่สวรรค์มอบหมายให้ นางจึงละเลยไม่ได้ สะท้อนให้เห็นว่า การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับผู้หญิงที่ต้องทำ เพราะตามความเชื่อของมนุษย์ในสมัยโบราณ สวรรค์ถือว่าเป็นพื้นที่อันสูงสุด ที่มีอำนาจในการสั่งการ บัญชาการ และมีอำนาจอยู่เหนือความเป็นมนุษย์ธรรมดา ดังนั้น เรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวรรค์หรือเรื่องเกี่ยวกับคำสั่งของสวรรค์ จึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับมนุษย์ เพราะเหตุนี้ การทำตามคำสั่งของสวรรค์จึงถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องและต้องทำ จะได้มีชีวิตอย่างมีความสุข และตามรูปแบบสังคมโบราณจีน หน้าที่ของบุคคลในสังคมสมัยนั้นคือผู้ชายต้องทำไร่นา ผู้หญิงต้องเชี่ยวชาญทอผ้าซึ่งผ้าจะต้องใช้วัตถุดิบจากหม่อนไหม มีตำนานบันทึกไว้ในสมัยโบราณ ราชนิกต้องปลูกหม่อนไหม ยังมีการจัดพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษที่เลี้ยงหม่อนไหมด้วย แสดงให้เห็นว่าความสำคัญของสตรีต้องเชี่ยวชาญการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

4) สตรีกับงานศิลปะ

ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติแสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับงานศิลปะ ดังข้อความที่กล่าวว่า

...อู่เหว่ยเย่ ผู้บิดาค้าแพรตัวหนึ่งในเมืองเหวินเหอจนเป็นเศรษฐี เกิดความคิดอยากยกระดับให้เป็นผู้มีรสนิยมดี เขาเห็นบุตรน้อยเป็นคนฉลาดเฉียบแหลม มีพรสวรรค์จึงใช้เงินทองจำนวนมาก เชิญอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมาหลายท่าน เพื่อให้สอนหนังสือแก่อู่จ้าว ทั้งสอนให้รู้จักแต่งบทกวี วาดภาพ เขียนพู่กัน ดัดฟัน อู่จ้าวเรียนวิชาเหล่านี้ด้วยความสนุกสนานไม่รู้สึกลำบากหน่าย พอแตกฉานแขนงหนึ่งก็เรียนรู้ศิลปะแขนงใกล้เคียงกันนั้นได้โดยง่าย... เมื่ออู่จ้าวอายุเพียงยี่สิบปี ชื่อของนางก็แพร่หลายไปทั่วเจียงหนานตอนบนแล้ว...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 408-410)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “อู่จ้าว” (吴藻) เป็นกวีหญิงผู้โด่งดัง เนื่องจากพ่อของอู่จ้าวต้องการยกระดับให้เป็นผู้มีรสนิยมดี จึงให้ทางการแต่งบทกวี วาดภาพ เขียนพู่กัน และดัดฟัน ตั้งแต่เด็ก อู่จ้าวเรียนงานศิลปะเหล่านี้จนมีชื่อเสียงเลื่องลือไปทั่วแดนเจียงหนาน จากการกระทำของผู้เป็นบิดาและความสำเร็จของนางอู่จ้าว สะท้อนให้เห็นถึงสตรีมีรสนิยมดีต้องเรียนรู้งานศิลปะต่าง ๆ อย่างแตกฉาน เช่น การเล่นดนตรี การเล่นหมากรุก การเขียนพู่กัน การวาดภาพ สามารถแต่งบทกวีได้ จึงจะเป็นสตรีที่คนทั่วไปชื่นชมและให้เกียรติ ดังนั้น งานศิลปะเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการวัดความสามารถสำหรับสตรีจีนที่มีตระกูลร่ำรวยและมีอำนาจ

สรุปจากการยกตัวอย่างภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติทางด้านสี่คุณธรรมจะเห็นว่า ตัวละครส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องศีลธรรม แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของสตรีคือต้องมีศีลธรรมสูงส่ง ถึงแม้เป็นหญิงอัปลักษณ์ แต่ถ้ามีจิตใจงดงาม ก็จะได้รับยกย่องและชมเชยด้วย นอกจากนี้ สตรีควร

สง่างามเรียบร้อย มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นภรรยาหรือกลายเป็นหญิงหม้าย ต้องรักษาความซื่อสัตย์ต่อสามี ถึงแม้สตรีไม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน แต่ต้องเชี่ยวชาญงานฝีมืออยู่บ้าน ผูกมัดการบ้านการเรือน เช่น ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและงานปั่นทอ ถ้าต้องการยกระดับให้เป็นผู้มีรสนิยมดี เป็นสตรีที่คนทั่วไปชื่นชมและให้เกียรติ จะต้องเชี่ยวชาญงานศิลปะ แรกฉานในด้านดนตรี การเล่นหมากรุก การเขียนพู่กัน การวาดภาพ หรือมีอัจฉริยภาพในเชิงกวี สตรีที่ได้รับการอบรมเรื่องขนบประเพณีดังที่กล่าวได้ตามแนวคิด “สี่คุณธรรม” ที่อยู่ในกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน มีคุณลักษณะอันเพียบพร้อมทั้งภายนอกและภายใน เหมาะกับกุลสตรีที่สังคมต้องการ กล่าวได้ว่าเป็นลักษณะของภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติจะมีลักษณะเป็นลูกที่ดี ภรรยาที่ดี แม่ที่ดี มีศีลธรรมสูงส่ง รักษาความซื่อสัตย์ต่อสามี แต่งตัวสง่างามเรียบร้อย มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม เชี่ยวชาญงานฝีมือหรืองานศิลปะ แม้ในสถานะที่เป็นเทพก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของ “สามคัล้อยตาม สี่คุณธรรม” ที่อยู่ในกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน อบรมสั่งสอนสตรีจีนเป็นแบบสตรีที่มีคุณลักษณะอันเพียบพร้อมทั้งภายนอกและภายใน กล่าวได้ว่าลักษณะของสตรีทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความต้องการและความคาดหวังของสังคมจีนระบอบศักดินาที่มีต่อคุณลักษณะของสตรี ทำให้สตรีดำเนินหน้าที่และรู้หน้าที่ของกุลสตรีเป็นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

2. ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ

ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ หมายถึง สตรีกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เป็นไปตามคุณลักษณะความเป็นสตรีจีนในอุดมคติทั้งหมด ดังเช่น สตรีจีนไม่ได้รับความรับผิดชอบแต่เพียงในบ้านเท่านั้น ยังรับผิดชอบสังคมและประเทศชาติ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรสตรีและอื่น ๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ไม่ใช่ด้านตรงกันข้าม ไม่ได้เป็นสตรีจีนนอกอุดมคติที่ถูกมองว่าเป็นสตรีไม่ดี หากเป็นสตรีที่ยังได้รับอิทธิพลหรือยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ จากการศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน พบว่ามีจำนวน 19 ตัวละครเป็นภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ

ลักษณะภาพแทนสตรีจีน	ชื่อ
รักชาติและกล้าหาญ	ฮวามู่หลาน (花木兰) ไชซี (西施) เตียวเสี้ยน (貂蝉) โจวซิวอิง (周秀英) หลินเฮยเออร์ (林黑儿) ชีวจิน (秋瑾) เสอไช่ฮวา (余赛花) มู่กุ้ยอิง (穆桂英) ฉินเหลียงอวี่ (秦良玉) หงเชวียนเจียว (洪宣娇)
มีความสามารถ	ฟู่ห่าว (妇好) ช่างกวนหว่านเออร์ (上官婉儿) หวางซงเออร์ (王聪儿) ป้าวกุ (鲍姑)
รักอิสระ	จ้าวเหวินจวิน (卓文君) เจียอู่ (贾午) จูอิงไถ (祝英台)

เขียนเหียนย่น (倩娘) อิงอิงกับหงเหียนย่ง (莺莺和红娘)

1) สตรีรักชาติและกล้าหาญ

ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นวีรสตรี ดังข้อความที่กล่าวว่า

...ทางราชการมีประกาศให้บิดานางไปรบ ฮวามู่หลานสงสารบิดา
ขราร่างกายอ่อนแอ น้องชายก็อายุยังเยาว์ จึงตัดสินใจปลอมตนเป็นชาย
ตามทัพไปรบแทนบิดา ฮวามู่หลานหลังเล็ดร่วมสงครามอยู่หลายปีก็ได้รับ
พระราชานุญาตให้กลับมาได้ ฮ้องเต๋มีรับสั่งเรียกฮวามู่หลานเข้าเฝ้า ตั้ง
พระทัยจะพระราชทานตำแหน่งขุนนางชั้นผู้ใหญ่ แต่ฮวามู่หลานไม่รับ
เพียงขอม้าพันธุ์ดีเป็นพาหนะโดยสารกลับบ้านเกิดตัวนางเองก็ได้กลับมา
ทอผ้าเช่นเดิม

ต่อมา เพื่อนทหารได้พากันมาเยี่ยมนางที่บ้าน ทุกคนเพิ่งได้ทราบว่า
แท้จริง ฮวามู่หลานเป็นสตรี! ต่างก็พากันตกใจและประหลาดใจยิ่งนัก...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 244)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “ฮวามู่หลาน” (花木兰) ตามทัพไปรบแทนบิดา ซึ่งถือเป็นลูกสาวกตัญญูต่อบิดา กล่าวได้ว่าเป็นลูกที่ดี และเมื่อรบชนะฮวามู่หลานได้รับตำแหน่งขุนนาง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ในสังคมระบอบศักดินา ฮวามู่หลานจึงต้องปลอมตัวเป็นชาย หลังเล็ดร่วมสงครามอยู่หลายปี นับว่าเป็นวีรสตรีที่ปกป้องราชวงศ์ของตน แต่การปลอมตนเป็นชายตามทัพไปรบไม่ใช่พฤติกรรมที่ถูกกำหนดในฐานะของสตรีทั่วไป สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างกับหลักจริยธรรมสตรีของลัทธิขงจื๊อ แต่สุดท้ายฮวามู่หลานปฏิเสธตำแหน่งขุนนาง กลับบ้านทอผ้าเช่นเดิม ก็ทำให้เห็นว่าฮวามู่หลานยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ โดยพฤติกรรมอยู่นอกเหนือจากหลักจริยธรรมสตรีส่วนใหญ่เป็นเพียงความกตัญญูต่อบิดา ไม่ใช่ต่อต้านกรอบจารีตของลัทธิขงจื๊อ

2) สตรีที่มีความสามารถ

ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นสตรีที่มีความสามารถ นอกเหนือจากงานที่สตรีจีนพึงกระทำ ดังข้อความที่กล่าวว่า

...ป้าวกูเติบโตในตระกูลขุนนางที่ถือเต๋า คุ่นเคยกับยาเม็ด และ
สมุนไพรมาแต่เยาว์ ได้รับการอบรมเรื่องขนบประเพณีเพียงเล็กน้อย แทบ
มิได้หัดการบ้านการเรือนเช่นสตรีทั่วไปเลย...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 208)

...ด้วยเหตุที่ป้าวกูเป็นสตรีเพศ พวกลัทธิเต๋าก็จึงขัดขวางมิให้นางร่วม
ปรุงยาอายุวัฒนะด้วย...ป้าวกูอาศัยประสบการณ์ของตนผนวกกับวิธีนาบ
จุดของคนรุ่นก่อนร่วมมือกับเก๋อหง เขียนตำราแพทย์ “โจ้วโฮ่วเป้ยจีฟิง ”

ขึ้น เน้นหนักด้านวิชาบาดเจ็บ ผลงานเรื่องนี้ปวดกลางแรงไปมาก แต่ต้องใช้
ชื่อเก๋ของคนเดียวในการเผยแพร่ ทั้งนี้เพราะนางเป็นสตรี...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 210)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “ป้าวู” (鲍姑) เป็นผู้ที่สนใจความรู้ทางการแพทย์ ได้รับการอบรมเรื่องขนบประเพณีเพียงเล็กน้อย แทบไม่ได้ฝึกหัดการบ้านการเรือนเช่นสตรีทั่วไป กล่าวได้ว่าเป็นสตรีที่นอกเหนือจากสตรีจีนในอุดมคติ เพราะในสังคมระบอบศักดินาจีน ความรู้ทางการแพทย์ส่วนใหญ่จะสืบทอดให้แก่ผู้ชาย ไม่นิยมสืบทอดให้แก่ผู้หญิง ผู้หญิงจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้เรียนด้าน การแพทย์ นอกจากการเรียนรู้ด้านการบ้านการเรือน นอกจากนี้ผู้หญิงต้องรักษาความซื่อสัตย์ต่อสามี ไม่ควรคบหาสมาคมกับผู้ชายแปลกหน้า ดังนั้น จึงไม่ค่อยมีผู้หญิงประกอบอาชีพทางแพทย์ ทว่าป้าวูกลับเป็นแพทย์หญิงที่มีชื่อเสียงคนแรกในประวัติศาสตร์จีน ไม่เหมาะกับรูปแบบสตรีที่ สังคมกำหนดไว้ ด้วยเหตุที่ป้าวูเป็นสตรีเพศ ถึงแม้ว่ามีความสามารถเชี่ยวชาญทางแพทย์มาก เพียงใด ก็ถูกกีดกันไม่ให้ร่วมกิจกรรมปรุงยาอายุวัฒนะของลัทธิเต๋า อีกทั้งผลงานเรื่องที่น่างัดแงะ กลับต้องใช้ชื่อสามีเพียงคนเดียว ทำให้เห็นว่าป้าวูยังตกอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อที่เน้นชาย เป็นใหญ่

3) สตรีที่รักอิสระ

ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติมีลักษณะเป็นสตรีที่รักอิสระ ดังข้อความที่ กล่าวไว้

...จู้อิงไถก็ปลอมตนเป็นชาย ใช้ชื่อ “จู้จิวกวน” ออกจากบ้านไป
แสวงหาความรู้...เมื่อสำเร็จการศึกษา ทั้งสองก็ต้องแยกย้ายจากกัน จู้อิงไถ
กำชับเหลียงซานป้อว่า “เมื่อถึงวันนัด ท่านต้องไปเยี่ยมข้าที่บ้าน ข้าจะให้
พ่อแม่ยกน้องสาวข้าให้เป็นภรรยาท่าน”

จู้อิงไถกล่าวเช่นนั้นเพราะคิดจะแต่งงานกับเหลียงซานป้อนั่นเอง
ทว่าทางบ้านเหลียงซานป้อฐานะยากจน เหลียงซานป้อเกิดความน้อยเนื้อ
ต่ำใจจึงไม่ไปตามนัด...ปีต่อมา จู้อิงไถสมรสกับบุตรชายตระกูลหม่า เมื่อ
เกี่ยวเจ้าสาวถูกห้ามผ่านบริเวณเชิงเขาชิงเต๋าก็เกิดลมพายุแรง คนหาม
เกี่ยวจำต้องวางเกี่ยวลงก่อน จู้อิงไถมองไปเห็นหลุมศพของชายคนรัก ก็เข้าไป
คุกเข่าสะอื้นให้อยู่หน้าหลุมศพ ทันใดนั้นหลุมศพก็แยกออก จู้อิงไถ
กระโดดเข้าไปข้างใน หลุมศพนั้นก็เลื่อนมาประกบกันเหมือนเดิม ครั้นลม
พายุสงบ คนทั้งหลายก็เห็นแต่ผีเสื้อยักษ์สีส้มสวยงามคู่หนึ่ง โบกบินเคียงคู่
กันออกมาจากหลุมศพและบินหายไป...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 238-241)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “จู้อิงไถ” (祝英台) ปลอมตัวเป็นชายเพื่อไปศึกษายัง
สถานศึกษา ต่อสู้เพื่อได้มีโอกาสในการศึกษาเหมือนชายทั่วไป เป็นการต่อต้านการปฏิบัติที่ไม่เท่า

เทียมกันทางเพศในสังคมดั้งเดิม ในช่วงเวลาเรียน จู้อิงไถหลงรักเหลียงซานป้อ แต่ด้วยความเงินอาย จึงไม่เคยพูดเรื่องนี้กับเหลียงซานป้อ เนื่องจากในสังคมระบอบศักดินาจีน เรื่องแต่งงานต้องตามคำสั่งบิดามารดา และคำพูดชักนำของแม่สื่อ จะทำตัวเองเป็นแม่สื่อไม่ได้ สุดท้ายเมื่อกลับบ้านก็ต้องทำตามคำสั่งบิดามารดาโดยไปแต่งงานกับคุณชายตระกูลหม่า แต่เมื่อเห็นหลุมศพของชายคนรัก ก็ยอมตายตามคนรัก เป็นโศกนาฏกรรมความรักของชายหญิงที่จุดจบสุดท้ายกลายเป็นผีเสื้อโบยบินอย่างอิสระ แสดงให้เห็นถึงจู้อิงไถเป็นคนรักอิสระ แต่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบของจารีตประเพณี จึงใช้ความตายเป็นทางออกไปสู่ความรักที่มีอิสระ เป็นความรักที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบประเพณี

จากตัวดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติคือมีลักษณะเป็นสตรีที่มีพฤติกรรมนอกเหนือจากหลักจริยธรรมสตรีของลัทธิขงจื๊อ เช่น ปลอมตัวเป็นชาย เป็นวีรสตรีรักชาติและกล้าหาญ ตามทัพไปรบ มีความสามารถที่สังคมไม่ได้คาดหวังว่าสตรีต้องมี แสวงหาความรู้จากสถานศึกษา และความรักอิสระ ล้วนเป็นสตรีที่ได้รับการอบรมเรื่องขนบประเพณีเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้ฝึกหัดการบ้านการเรือนเช่นสตรีทั่วไป และผลสุดท้ายก็แสดงว่าพฤติกรรมของสตรีเหล่านี้ยังได้รับอิทธิพลหรือยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ

3. ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ

ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ หมายถึง ภาพแทนสตรีจีนที่อยู่ด้านตรงกันข้ามกับภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ คือ ไม่ได้ทำตามลักษณะภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติที่กล่าวไว้ เป็นสตรีกลุ่มที่อยู่นอกกรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่สังคมจีนรังเกียจจนถูกนิยาม ถูกมองว่าเป็นสตรีไม่ดี จากการศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน พบว่ามีจำนวน 25 ตัวละครเป็นภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ

ลักษณะภาพแทนสตรีจีน	ชื่อ
บ่อนทำลายชาติ	เม่ยสี่ (妹喜) ต้าจี (妲己) เปาสื่อ (褒姒) หยางกั๋วเฟย (杨贵妃) จ้าวเฟยเอียน (赵飞燕)
ไร้คุณธรรม	ฉางเอ๋อ (嫦娥) หลีจี (驪姬) ตังซี (东施) หลีวโฮ่ว (吕后) เซี่ยจี (夏姬) ตู๋ซิวเหนียง (杜秋娘) ปานเจี๋ยอวี่ (班婕妤) เซิ่งเฟย (香妃)
หญิงงามเมือง ตกอยู่ในแหล่งโลภภัย	ซูเสี่ยวเสี่ยว (苏小小) หลิวสื้อ (柳氏) หลีหว่า (李娃) เซวียเทา (薛涛) อวี่เสวียนจี (鱼玄机) เจี๋ยกั๋วอิง (殷桂英) ถานเหวินหว่าน (谭文婉) เหลียงหงอวี่ (梁红玉) ตู๋สือเหนียง (杜十娘) หลี่เซียงจวิน (李香君) เฉินหยวนหยวน (陈圆圆) ไซ่จินฮวา (赛金花)

1) บ่อนทำลายชาติ

ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติมีลักษณะเป็นสตรีที่บ่อนทำลายชาติด้วยการยั่วยวนผู้มีอำนาจให้หลงใหล ดังข้อความที่กล่าวว่า

...“โจ้วหวางหมกมุ่นสุราและโลกีย์ มียอมห่างตำจิแม่เพียงก้าว ตำจิ ยกย่องชมเชยผู้ใด ผู้นั้นก็จะได้เลื่อนตำแหน่งอย่างพรวดพราด ตำจิเกลียด ชังใคร คนนั้นก็จะถูกโจ้วหวางลงโทษโดยไม่สอบสวน ตำจิเชี่ยวชาญการ ยวนยั่ว และการพ้อนรำก็ย้ายสายไหว พระเจ้าโจ้วหวางหลงใหลจนหน้า มืดตามัว ถึงกับสร้าง ‘สระสุรา’ และ ‘ป่าเนื้อ’ ขึ้น ให้หญิงขายเปลือยกาย เสพสมระเรีงในสระ หากเปรียบกับพฤติกรรมของพระเจ้าเจี๋ยกับเมย์สี่ ยัง นับว่าเลยเถิดไปกว่า”...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 56)

...ปีกานพระบิดาของพระเจ้าโจ้วหวางเคยทูลเตือนว่า “หากไม่ ประพฤติตามแบบแผนของบรรพชนสตรีย์ หลงเชื่อถ้อยคำอิสตรี พระองค์ก็ คงไม่แคล้วต้องประสบภัย”

เมื่อตำจิทราบเรื่องนี้ ก็อึ้งพลางกล่าวว่า “ฟังมาว่า หัวใจของ นักปราชญ์มีเจ็ดโพรง ข้าอยากจะลองดูนัก”

หลังจากนั้น ปีกานก็ถูกล้างการด้วยการแหะผ้าทรงอก...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 58)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “โจ้วหวาง” ซึ่งเป็นกษัตริย์ของราชวงศ์ฉิน ตามความคิดของลัทธิขงจื๊อ คนที่เป็นกษัตริย์แห่งชาติก็ต้องปกครองประเทศให้ดี คนที่เป็นผู้อยู่ใต้การปกครองก็ควรจงรักภักดีต่อกษัตริย์แห่งชาติ ต้องเคารพนบถอย่างเคร่งครัดในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บ้านเมืองสงบสุข ประชาชนจึงจะอยู่ได้อย่างมั่นคง แต่โจ้วหวางกลับหลงเชื่อถ้อยคำของ “ตำจิ” (妲己) ซึ่งเป็นพระสนมเขา โจ้วหวางได้สร้างพื้นที่เพื่อสังสรรค์กับนางสนมมีทั้งสุราอาหารจำนวนมาก ทั้งยังมอบตำแหน่งให้คนที่ตำจิชอบ สังหารขุนนางผู้จงรักภักดีที่ตำจิเกลียด ทำให้ประชาชนทั้งประเทศเดือดร้อน จนคนรุ่นหลังมักจะกล่าวว่าตำจิเป็นคนที่ทำให้กษัตริย์หลงใหลมัวเมาในกามสุข ละเลยการบริหารราชกิจ เป็นหญิงงามผู้ทำให้ราชวงศ์สูญสิ้น ประพฤติทั้งหมดนี้ผิดกรอบจารีตของลัทธิขงจื๊อ สุดท้ายนางจึงถูกตัดศีรษะเสียประจานบนธงขาว

2) ไร้คุณธรรม

ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติมีลักษณะเป็นสตรีที่ไร้คุณธรรม ดังข้อความที่กล่าวว่า

ตามประวัติศาสตร์ เซี่ยจิเป็นหญิงแพศยาฉาวโลกีย์ที่สุดในยุคชุนชิว นางเคยเป็นฮองเฮาสามหนเป็นฮูหยินเจ็ดครั้ง ลอบเป็นชู้กับขุนนางชั้น

ผู้ใหญ่อิงหกคน บุรุษที่เคยมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับนาง มีจำนวนมากมายับ
ไม่ถ้วน...เซี่ยจี้มีรูปโฉมงามสะคราญ รูปร่างอวบอ้วน ผิวพรรณอ่อนละมุน
เชี่ยวชาญการแต่งจริตยวนยั่ว บุรุษที่เคยมีความสัมพันธ์กับนางมักต้องตาย
โหง นางจึงถูกมองว่าเป็นหญิงกาลกิณี...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 94)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “เซี่ยจี้” (夏姬) เคยมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับบุรุษมีจำนวนมากมายับไม่ถ้วน ตามแนวคิดสี่คุณธรรม สตรีต้องเป็นแบบ “ศีลธรรมสตรี” หมายถึงผู้หญิงต้องมีคุณธรรมอันสูงส่ง ต้องเป็นผู้หญิงบริสุทธิ์ รักษาพรหมจรรย์ มีความกตัญญู เชื่อฟังพ่อแม่และมีศีลธรรม เซี่ยจี้ลอบเป็นชู้กับบุรุษหลายคน ไม่ซื่อสัตย์ต่อความรัก หลังจากสามีตาย ก็คบกับบุรุษอื่นถึงแม้บางทีไม่ได้สมัครใจก็ตาม แต่ไม่พยายามป้องกันตนเองเพื่อรักษาพรหมจรรย์ จึงถูกกล่าวว่าเป็นหญิงแพศยาฉาวโลกีย์และถูกมองว่าเป็นหญิงกาลกิณี

3) หญิงงามเมืองตกอยู่ในแหล่งโลกีย์

ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติมีลักษณะเป็นหญิงงามเมืองตกอยู่ในแหล่งโลกีย์ ดังข้อความที่กล่าวไว้

...หานหงสอเป็นบัณฑิตได้ดังคาด หลัวลือคำนึงถึงอนาคตของสามี
จึงขอร้องให้เขากลับบ้านเดิมไปหาแม่สื่อตักแต่งหญิงตระกูลดีมาเป็นภรรยา
หานหงขัดไม่ได้จึงจำจากไปด้วยความอาวรณ์ หลัวลือต้องใช้ชีวิตอยู่เพียง
ลำพัง ความเป็นอยู่ยากแค้นขึ้นทุกวัน ยิ่งต่อมาเกิดกบฏอันลู่ซ่าน จึงไป
ปลงศพบวชเป็นภิกษุณีที่วัดฝ่าหลิง...

(CAI ZHUOZHI. 2540 : 272)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “หลัวลือ” (柳氏) เป็นหญิงงามเมืองผู้มีใจสูงส่ง ถึงแม้สามีที่สอได้เป็นบัณฑิต ซึ่งไม่รังเกียจว่านางเคยเป็นหญิงงามเมือง แต่เพื่ออนาคตของสามี หลัวลือกลับเสนอว่าให้สามีแต่งงานใหม่กับหญิงตระกูลดี แสดงให้เห็นว่าหญิงงามเมืองถูกมองเป็นผู้ต่ำต้อย ในสมัยจีนโบราณการแต่งงานของคนตระกูลดีต้องตามแนวคิดความเหมาะสมกัน (门当户对) หมายถึง บ่าวสาวทั้งสองฝ่ายต้องมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน มีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับเดียวกัน ดังนั้น สตรีอย่างหลัวลือที่เคยเป็นหญิงงามเมืองยังไม่เหมาะสมกับสามีที่สอเป็นบัณฑิต เพราะเป็นภาพแทนสตรีนอกอุดมคติ สุดท้ายนางจึงไปบวชเป็นภิกษุณีที่วัด

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติเป็นภาพแทนที่มีลักษณะเป็นสตรีที่บ่อนทำลายชาติด้วยการยั่ววนผู้มีอำนาจให้หลงใหล เป็นสตรีไร้คุณธรรม เช่น เป็นสตรีเด็ดเดี่ยวแข็งแกร่ง คิดขโมยสิ่งของ จิตใจเห่อเหิมทะเยอทะยาน ชอบเลียนแบบ เป็นหญิงแพศยาฉาวโลกีย์ และเป็นหญิงงามเมืองตกอยู่ในแหล่งโลกีย์ ล้วนเป็นสตรีที่ถูกมองว่าในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้น พบว่าแต่ละตัวมีลักษณะเหมือนและแตกต่างกัน อาทิ สตรีที่เป็นลูกที่ดี ภรรยาที่ดี แม่ที่ดี มีศีลธรรมสูงส่ง รักษาความซื่อสัตย์ต่อสามี แต่งตัวสง่างามเรียบร้อย มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม เชี่ยวชาญงานฝีมือหรืองานศิลปะ อบรมสั่งสอนสตรีจีนเป็นแบบสตรีที่มีคุณลักษณะอันเพียบพร้อมทั้งภายนอก เช่น กิริยา ท่าทาง รูปร่างอันงดงาม และภายใน เช่น ความคิด จิตใจ ศีลธรรม กล่าวได้ว่าสตรีที่มีลักษณะทั้งหมดนี้เป็นสตรีที่สังคมยอมรับและชมเชย เป็นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ และสตรีกลุ่มที่มีพฤติกรรมนอกเหนือจากความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ เช่น ปลอมตัวเป็นชาย เป็นวีรสตรีรักชาติและกล้าหาญ ตามทัพไปรบ มีความสามารถที่สังคมไม่ได้คาดหวังว่าสตรีต้องมีความรู้จากสถานศึกษา ความรักอิสระแต่ยังได้รับอิทธิพลหรือยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ นับว่าเป็นภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ ส่วนสตรีกลุ่มที่ตรงกันข้ามกับสตรีจีนในอุดมคติ เป็นสตรีที่บ่อนทำลายชาติ ไร้คุณธรรม เช่น เป็นสตรีเด็ดเดี่ยวแข็งกร้าว คิดขโมยสิ่งของ จิตเห่อเหิมทะเยอทะยาน ชอบเลียนแบบ เป็นหญิงแพศยาชาวโลเกีย และเป็นหญิงงามเมืองตกอยู่ในแหล่งโลเกีย ถูกมองว่าเป็นสตรีไม่ดี จึงเป็นภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ

การอภิปรายผล

1. ภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

สังคมระบอบศักดินาของจีนสืบเนื่องกันมาประมาณ 2000 กว่าปี เป็นระบอบที่กำหนดชนชั้นทางสังคม ครอบครองตามหลักปรัชญาขงจื๊อ ได้ปรากฏบันทึกคำสอนหญิงที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมขงจื๊อในแนวคิด “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” ซึ่งมีเนื้อหากล่าวว่า การเป็นสตรีที่ดี เป็นลูกสาวอยู่บ้านต้องเชื่อฟังบิดา พอแต่งงานเป็นภรรยาแล้วต้องเชื่อฟังสามี ถ้าสามีเสียชีวิตก็ต้องเชื่อฟังลูกชาย และต้องเป็นสตรีที่มีคุณธรรมอันสูงส่ง พุดจาอย่างเหมาะสม แต่งตัวสง่างามเรียบร้อย เชี่ยวชาญงานฝีมือ และรู้วิธีการดูแลครอบครัว ดังนั้น สตรีจีนในอุดมคดีย่อมเป็นสตรีที่ดีที่สังคมระบอบศักดินาจีนกำหนดไว้

จากการศึกษาภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน จะเห็นว่าภาพแทนของสตรีจีนระบอบศักดินาที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลเรื่องนี้ มักจะผลิตภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติตามกรอบแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีนมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาจากวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน พบว่าสตรีจีนในภาพแทนอุดมคติมากที่สุด รวมทั้ง 56 ตัวละคร ซึ่งมีลักษณะเป็นลูกที่ดี ภรรยาที่ดี แม่ที่ดี มีศีลธรรม เชี่ยวชาญงานฝีมือหรืองานศิลปะ มีลักษณะเนื้อหาที่สัมพันธ์กับงานวิจัยเรื่อง *สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจีนในหนังสือรวมเรื่องสั้น “เสียงเพรียกที่กลบเร้น จากแผ่นดินใหญ่”* ของ เฟิงลี่ฉาน (2560) ที่กล่าวว่า สถานภาพของลูกสาว มีบทบาทในการเคารพเชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่และบทบาทในการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ บทบาทในการช่วยทำงานภายในครอบครัว และสถานภาพของภรรยา มีบทบาทในการดูแลเอาใจใส่ให้เกียรติ เคารพและเชื่อฟังสามี ยอมรับบทบาทการเป็นหัวหน้าครอบครัวของสามี บทบาทในการตั้งครุภรรยาเพื่อมีบุตร รวมไปถึงสถานภาพของแม่ บทบาทในการดูแลและเอาใจใส่ลูก ส่งเสริมให้ลูกประสบ

ความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้สถานภาพของผู้หญิงของครอบครัวยังมีบทบาทให้ชาย “ใช้” เป็นสิ่งรองรับความต้องการทางเพศของผู้ชายในครอบครัวและเพื่อการมีลูก และมีงานวิจัยเรื่อง *การศึกษาวรรณกรรมสอนสตรีจีนตามวัฒนธรรมขงจื้อ กรณีศึกษาวรรณกรรมเรื่อง เตือนหญิง (NUJIE) หลุนอิ้วสำหรับสตรี (NULUNYU) นิเวศศึกษา (NEIXUN) และบันทึกสตรีต้นแบบ (NUFANJIELU) ของ รติรัตน์ ญูแจทอง (2559) พบว่ามีเนื้อหาภายใต้วรรณกรรมที่มีเพิ่มมากขึ้นตามยุคสมัย โดยเนื้อหาคำสอนภายในวรรณกรรมเหล่านั้นสอดคล้องกับปรัชญาของขงจื้อ เว้นแต่เพียงปรัชญาด้านการเมืองเท่านั้นที่ไม่ได้มีการสอนในหนังสือ “นารีจตุรปณณ” แนวคำสอนเกี่ยวกับความถ่อมตัว การถือพรหมจรรย์ กิริยาท่าทาง ความปรองดอง ความขยันขันแข็ง การปฏิบัติต่อบิดามารดาของตนเอง การปฏิบัติต่อสามี การปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามี และการแต่งกาย*

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในสังคมระบอบศักดินาจีนที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อ ลูกสาวที่ดีต้องเคารพเชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่และกตัญญูต่อพ่อแม่ ภรรยาที่ดีต้องดูแลเอาใจใส่ ให้เกียรติ เคารพและเชื่อฟังสามี มีบทบาทในการตั้งครุฑเพื่อมีบุตร แม่ที่ดีต้องดูแลและเอาใจใส่ลูก ส่งเสริมให้ลูกประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ สตรีที่ดีต้องมีความนอบน้อม เชื่อฟังบุรุษ มีความเพียบพร้อมทั้งภายนอกและภายใน มีความถ่อมตัว การถือพรหมจรรย์ กิริยาท่าทาง ความปรองดอง ความขยันขันแข็ง การปฏิบัติต่อบิดามารดาของตนเอง การปฏิบัติต่อสามี การปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามี และการแต่งกาย สอดคล้องกับ “สามคัล้อยตาม สี่คุณธรรม” ที่อยู่ในกรอบแนวคิดลัทธิขงจื้อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีน เป็นสตรีที่สังคมยอมรับและชมเชย จึงกล่าวได้ว่าเป็นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ

2. ภาพแทนการตอรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ

ตามผลการศึกษาจากวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน พบว่า ภาพแทนการตอรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคตินี้ทั้งหมด 19 ตัวละคร ซึ่งมีลักษณะเป็นสตรีที่มีพฤติกรรมนอกเหนือจากหลักจริยธรรมสตรีของลัทธิขงจื้อ และผลสุดท้ายก็แสดงว่ายังได้รับอิทธิพลหรือยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื้อ มีลักษณะเนื้อหาที่สัมพันธ์กับหนังสือเรื่อง *การศึกษาของสตรีจีนโบราณ (中国古代女子教育)* ของ ฉาวต้าหวี (曹大为, 1996) ซึ่งผู้ประพันธ์ได้แบ่งการศึกษาของสตรีจีนโบราณออกเป็นกลุ่มการศึกษาของสตรีจีนทางการและกลุ่มการกบฏที่มีการต่อต้านจริยธรรมของการศึกษาสตรีพื้นบ้าน เช่น ฮวามู่หลานปลอมตัวเป็นชายตามทัพไปรบแทนบิดา เหลียงซานป้อและจู้อิงไถค้นหาความรักจนกลายเป็นผีเสื้อโอบบิโนอย่างอิสระ ผู้ประพันธ์ได้รวบรวมการต่อต้านข้อจำกัดสำหรับสตรีจีนในสังคมระบอบศักดินา เป็นการเสนอภาพของผู้หญิงเก่งที่ต้องต่อสู้กับกรอบจารีตประเพณีเสมือนเป็นการท้าทายขนบธรรมเนียมที่ให้ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง

แต่เนื่องด้วยจีนยังอยู่ในการปกครองภายใต้สังคมระบอบศักดินา สตรีจีนจึงได้รับอิทธิพลกรอบแนวคิดของลัทธิขงจื้อ ต้องทำตามหน้าที่ของสตรีที่ดีที่สังคมระบอบศักดินาจีนกำหนดไว้อย่างเช่น ฮวามู่หลานสุดท้ายต้องปฏิเสธตำแหน่งขุนนาง กลับบ้านทอผ้าเช่นเดิม ความรักของเหลียงซานป้อและจู้อิงไถเป็นความรักโศกนาฏกรรม ผู้นำสตรีจีนอย่างหวางซ่งเอ๋อร์สุดท้ายก็จะเสียสละเพื่อชาติ สะท้อนให้เห็นถึงแม้อยู่ในกลุ่ม การกบฏ แต่ยังคงตกอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื้อ

แม้ว่าจะมีบางพฤติกรรมไม่เป็นไปตามคุณลักษณะข้อกำหนดสตรีจีนในสังคมระบอบศักดินาทั้งหมด เช่น การพยายามหลุดพ้นจากบทบาทที่กระแสหลักของสังคมยึดถือ แต่ไม่ใช่การต่อต้านกรอบจารีตของลัทธิขงจื้อ ดังนั้น กล่าวได้ว่าเป็นภาพแทนการต่อรองกับความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ ซึ่งเป็นสตรีกลุ่มที่มีพฤติกรรมนอกเหนือจากความเป็นสตรีจีนในอุดมคติ แต่ไม่ใช่ด้านตรงกันข้าม ไม่ได้เป็นสตรีจีนนอกอุดมคติที่ถูกมองว่าเป็นสตรีไม่ดี หากเป็นสตรีที่ยังได้รับอิทธิพลหรือยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของลัทธิขงจื้อ

3. ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ

ผลการศึกษาจากวรรณกรรมแปล เรื่อง 100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน พบว่า ภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติตามกรอบแนวคิดลัทธิขงจื้อที่เกี่ยวข้องกับสตรีจีนมีทั้งหมด 25 ตัวละคร ซึ่งมีลักษณะเป็นสตรีที่บ่อนทำลายชาติด้วยการยั่ววนผู้มีอำนาจให้หลงใหล เป็นสตรีไร้คุณธรรม เช่น เป็นสตรีเด็ดเดี่ยวแข็งกร้าว คิดขโมยสิ่งของ จิตใจเห่อเหิมทะเยอทะยาน ชอบเลียนแบบ เป็นหญิงแพศยา ฉาวโลกีย์ และเป็นหญิงงามเมืองตกอยู่ในแหล่งโลกีย์ เป็นสตรีกลุ่มที่อยู่นอกกรอบแนวคิดของลัทธิขงจื้อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่สังคมจีนรังเกียจจนถูกนิยาม ถูกมองว่าเป็นสตรีไม่ดี มีลักษณะเนื้อหาสัมพันธ์กับงานวิจัยเรื่อง มโนทัศน์ “สตรี” ในวรรณกรรมจีนสมัย ค.ศ.1912 – ปัจจุบัน ของ เพ็งลี่ฉาน (2565) ที่กล่าวว่าวรรณกรรมจีนทั้งสองเรื่องปรากฏให้เห็นชัดเจนถึงมโนทัศน์ “สตรีจีน” ตามบทบาทหน้าที่ 3 ลักษณะ กล่าวคือ เมื่อเป็น “ลูกสาว” ต้องเชื่อฟังบิดามารดาและปฏิบัติตามคำสั่งหรือความต้องการของบิดามารดา เมื่อเป็น “แม่” จะต้องพยายามดูแลลูกทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและปกป้องลูกจากภัยอันตราย และเมื่อเป็น “ภรรยา” ต้องดูแลสามี พยายามรักษาปกป้องครอบครัวของตนเอง อีกทั้งต้องอดทนต่อทุกการกระทำของสามี ปราศจากเรียกร้องใด ๆ สตรีจีนที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามจารีตที่ถูกขีดไว้และกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับบทบาทหน้าที่ที่แยกตาม 3 ลักษณะไว้จะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี

นอกจากนี้ ยังมีลักษณะเนื้อหาที่สัมพันธ์กับหนังสือเรื่อง ประวัติวัฒนธรรมของหญิงงามเมืองจีน (中国妓女文化史) ของ หวู่โจว (武舟, 2006 : 8) ที่กล่าวว่า เมื่อเทียบกับผู้หญิงทั่วไป หญิงงามเมืองเป็นกลุ่มชนชั้นที่ถูกดูถูกมากที่สุด และชีวิตของพวกเธอเป็นชีวิตที่ผิดปกติ ผู้หญิงที่มีสถานะเป็นคนดีจะมองว่าหญิงงามเมืองประกอบอาชีพต่ำต้อย และสาวใช้ที่มีสถานะเท่ากับหญิงงามเมืองหรือว่าต่ำกว่าพวกเธอเล็กน้อย ส่วนใหญ่ก็ดูถูกหญิงงามเมืองเช่นกัน แม้แต่หญิงงามเมืองเองก็ดูถูกตัวเองด้วย ผลการศึกษายังสอดคล้องกับชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2550 : 134) ที่กล่าวว่า ‘ผู้หญิงดี’ ที่ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการขายเนื้อตัวร่างกายเพื่อให้ผู้ชายระบายความต้องการทางเพศ ไม่พอใจเมื่อถูกเข้าใจผิดหรือเหมารวมว่าเป็นหญิงค้าบริการ เพราะการประณามทางสังคมว่าหญิงค้าบริการคือหญิงคนชั่ว การแบ่งแยกหญิงออกจากหญิงคนชั่วหรือหญิงเลวโดยหญิงค้าบริการเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความเป็นผู้หญิงไม่ดีที่ถูกประณามเหยียดโดยผู้ชาย เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่อง โสเภณี ของ เตน รักซ้อน (2545) ที่กล่าวว่าในสังคมทั่วไปแล้วผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการ จะถูกประทับตราว่าเป็นหญิงชั่ว หญิงสกปรก สำนอน ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม โสเภณีได้กลายเป็นรูปธรรมของปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านการค้ามนุษย์ ซึ่งทั่วโลกไม่ยอมรับและยังประณามการกระทำนี้ สหประชาชาติได้ประกาศจุดยืนและรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหานี้ การมีโสเภณีมากจึงเป็น

เสมือนเครื่องบ่งชี้ถึงภาวะการค้าและการเอาเปรียบทางเพศ โสเภณีจึงได้รับตราประทับอีกชั้นหนึ่งในระดับชาติ คือ“เป็นผู้ทำให้ประเทศเสื่อมเสียเกียรติภูมิ”

จะเห็นได้ว่า เมื่อเป็นลูกสาว ไม่ได้เชื่อฟังบิดามารดา เมื่อเป็นภรรยา ไม่ได้ดูแลสามีและรักษาปกป้องครอบครัวของตนเอง เมื่อเป็นแม่ ไม่ได้ดูแลลูกให้ดี เมื่อเป็นหญิงแต่มีนิสัยไม่ดี และเมื่อเป็นหญิงค้าบริการ จะถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความเป็นผู้หญิงไม่ดี สตรีประเภทนี้จะถูกมองว่าเป็นกลุ่มสตรีที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามจารีตที่ถูกขีดไว้และกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับบทบาทหน้าที่ที่แยกตามภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติที่กล่าวไว้ ดังนั้น สตรีที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับคุณลักษณะของสตรีที่ดีซึ่งเป็นภาพแทนสตรีจีนในอุดมคติ จะถูกมองว่าเป็นสตรีไม่ดี เป็นสตรีที่ถูกสังคมจีนรังเกียจจนถูกนิยาม จึงกล่าวได้ว่าเป็นภาพแทนสตรีจีนนอกอุดมคติ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาภาพแทนสตรีจีนในสมัยปัจจุบัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์อุดมคติของขงจื้อ
2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาสตรีจีนโดยใช้แนวคิดอื่นมาวิเคราะห์ เช่น แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดสัญญาะ แนวคิดวาทกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551) **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองและ สื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2550) **เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหมวด : การต่อสู้ 'ความจริง' ของเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพมหานคร : คบไฟ.
- เด่น รักซ้อน. (2545) **โสเภณี**. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เครื่องเคลือบดินเผา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยะธิดา เกตุชาติ. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2560) “ภาพแทนผู้หญิงในวรรณกรรมรักโรแมนติกสำหรับผู้ใหญ่ของสำนักพิมพ์โลต์ ออฟ เลิฟ” **วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. 6 (2) หน้า 20-36.
- เพ็งลิ้นฉาน. (2560) **สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจีนในหนังสือรวมเรื่องสั้น “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่”**. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (ภาษาไทย) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- _____. (มกราคม-มิถุนายน 2565) “มโนทัศน์ “สตรี” ในวรรณกรรมจีนสมัย ค.ศ.1912 – ปัจจุบัน” **วารสารรามคำแหง**. 41 (1) หน้า 67-86.
- พีรดา ภูมิสวัสดิ. (2563) **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ**. เอกสารประกอบการประชุมการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนากลไกศูนย์ประสานงานด้าน

ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย.กรรณกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ภัทรศศิริ ช้างเจิม. (2559) ภาพตัวแทนผู้หญิงในการ์ตูน **Disney Princess**. วิทยานิพนธ์
ว.ม. (สื่อสารมวลชน) ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มินท์ธิดา ธนพิบูลโรจน์ และปพนพัชร กอบศิริธีรวัรา. (มกราคม-มิถุนายน 2566) “ภาพแทนสตรี
ในสังคมขงจื้อนิยมผ่านภาพยนตร์โฆษณาเกาหลีใต้” **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ**.
30 (1) หน้า 126-140.

รติรัตน์ ฤกษ์แจทอง. (2559) การศึกษาวรรณกรรมสอนสตรีจีนตามวัฒนธรรมขงจื้อ กรณี
ศึกษาวรรณกรรมเรื่อง เตือนหญิง (NUJIE) หลุนอี๋สำหรับสตรี (NULUNYU)
นิवासศึกษา (NEIXUN) และบันทึกสตรีต้นแบบ (NUFANJIELU). วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (ภาษาตะวันออก) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุกัญญา ศิริสมบุญชัย. (2562) ภาพตัวแทนนางเอกในละครโทรทัศน์แนวย้อนเวลา. วิทยานิพนธ์
ว.ม. (สื่อสารมวลชน) ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุปรียา สุดประเสริฐ. (2562) แนวคิดจริยธรรมสตรีของขงจื้อในวรรณกรรมจีนผิงเหมย.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมจีนศึกษา) ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

CAI ZHUOZHI เขียน กนกพร นุ่มทอง แปล. (2540) **100 ยอดหญิงแห่งประวัติศาสตร์จีน**.
กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า.

曹大为. 中国古代女子教育. [M].北京: 北京师范大学出版社, 1996.

陈来. 儒家文化和民族复兴. [M].北京: 中华书局, 2020.

柳诒徵. 中国文化史. [M].上海: 上海古籍出版社, 2001.

彭林. 仪礼. [M].北京: 中华书局, 2012.

王相. 女四书女孝经. [M].北京: 中华书局, 2011.

武舟. 中国妓女文化史. [M].上海: 东方出版中心, 2006.

徐正英, 常佩雨. 周礼. [M].北京: 中华书局, 2014.

张芝鸣. 《女诫》的女性伦理观及其当代价值.[硕士学位论文].[D].湖南: 湖南师范大学, 2017.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : WU XIAOYI
	Highest Education (最高学历) : Master of Thai Language
	University or Agency (任职院校或单位) : Hainan College of Foreign Studies
	Field of Expertise (专业领域) : Thai Language
	Address (地址) : Hainan College of Foreign Studies, No. 178, Jiaoyu Road, Wenchang City, Hainan Province, China, 571321.

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : SUPAWADI YADI
	Highest Education (最高学历) : Ph.D. (Thai) Doctor of Philosophy Program and Master of Arts Program in Thai Language
	University or Agency (任职院校或单位) : Lampang Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域) : Master of Arts Program in Thai Language
	Address (地址) : Department of Thai Language (Ph.D. / M.A.), Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang - Mae Tha Road, Chompoo Subdistrict, Mueang Lampang District, Lampang Province 52100.

Author (3) Information (第三作者信息)

	Name and Surname (姓名) : TRUONG THI HANG
	Highest Education (最高学历) : Ph.D. (Thai)
	University or Agency (任职院校或单位) : Lampang Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域) : Folklore, ASEAN Culture, Vietnamese Studies.
	Address (地址) : Department of Thai Language (Ph.D. / M.A.), Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang - Mae Tha Road, Chompoo Subdistrict, Mueang Lampang District, Lampang Province 52100.